

Motion till riksdagen 2008/09: MJ262

av Tina Ehn och Thomas Nihlén (mp)

En plan för fågelfaunan

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utarbeta en plan för fågelfaunan.

Sammanfattning

Miljöpartiet de gröna anser att det är dags att ta fram politik för hur trenden ska kunna brytas för fågelfaunan med klara riktlinjer för jordbruk, skogsbruk, hantering av våtmarker m.m.

Det går utför för fåglarna

Under de senaste årtiondena har det gång på gång kommit rapporter om att antalet fågelindivider inom många arter minskar. Den senaste, som gjorts av Birdlife International, är en mycket dyster läsning. Av jordens ca 10 000 fågelarter är 12 procent, närmare bestämt 1 226 arter, uppsatta på den globala hotlistan. Ytterligare 835 arter befinner sig på gränsen till att bli listade. I Europa är ca 45 procent av de talrikaste arterna på nedgång. Av de 119 fågelarter, som flyttar till Europa från Afrika, har 48 minskat i antal.

Detsamma gäller USA och Kanada. Som exempel kan nämnas att den vitstrupiga vakteln, en stapelart för de kanadensiska jägarna, har minskat med över 80 procent under de senaste fyra decennierna. Av 62 arter, som flyttar från södra till norra Amerika, har 44 minskat i individantal.

Vid FN:s miljömöte i Sydafrika år 2002 togs ett beslut att stoppa utarmningen av fauna och flora till år 2010. För fågelfaunan kommer detta inte att uppnås.

Fel! Okänt namn på

En tyst vår – verklighet inom kort?

År 1963 kom Rachel Carsons bok Tyst vår. Den förutspådde något ingen ville tro på. Rachel Carson ansågs måla upp en svart framtid helt i onödan. Då handlade det om giftanvändning, främst kvicksilverbetning av utsäde. Den giftskandalen hejdades, nu är bilden mer komplex. Att det moderna jord- och skogsbruket slår hårt mot fågelfaunan är fullt klarlagt. Till allt detta kommer nu klimatförändringarnas hot mot andra fågelarter. Är den tysta våren snart en verklighet? Att det blivit betydligt tystare inom en mansålder är helt klart och många ornitologer som förfäras och sörjer. En drillande lärka över vårfält, en lövsångare i björken en tidig majmorgon och en svartvit flugsnappare i holken är livskvalitet. Att förlora biologisk mångfald är ett mänskligt misslyckande. Det ser alltså lika negativt ut för fågelfaunan världen över.

Varför?

Det finns flera skäl till att det ser så illa ut. Den största hotfaktorn är dagens intensiva jordbruk. Detta har Miljöpartiet de gröna lyft i tidigare motioner till riksdagen. För de fågelarter, som är knutna till jordbrukslandskapet, har bestånden minskat med omkring 40 procent de sista 30 åren i Europa. För sånglärkan är minskningen ännu större – endast en tredjedel finns kvar. Numer tas första vallskörden då fåglarna har ägg och ungar. I en sädesåker, som förr lämnades orörd till skörd, körs numer med sprutan ett par gånger – just under den tid då häckningen sker. Naturvårdare brukar säga att dagens åkrar med sina monokulturer är lika artfattiga som en asfalterad parkeringsplats. För många arter var de av EU påbjudna trädorna refuger, men inte heller dessa finns längre kvar. Här har dock studier i Storbritannien visat att relativt små insatser kan återskapa goda förutsättningar för arter som sånglärka, tofsvipa och stare. Om de görs.

Men även den allt större odlingsarealen i områden, som tidigare var urskog i Sydamerika påverkar.

Även det allt intensivare skogsbruket gör att biotoper försvinner. Det gäller vid skogsskövlingar i södra Asien, men även metoderna i det svenska skogsbruket utarmar fågelfaunan. För arter som tjäder, orre, tofsmes och svartmes med flera är trenden negativ.

Fiskeindustrin världen över använder redskap, som fåglar fastnar i och drunknar. Faktum är att de genuina havsfåglarna, som albatrosser, liror, pingviner, labbar, alkor och sulor, är de mest utsatta fågelgrupperna i världen. Om inget görs är risken överhängande att 20 procent av dessa arter utrotas inom en snar framtid. Det här rör sig om arter som tills helt nyligen tillhört de arter, som varit individrikast på jorden. Många av dessa redskap kan enkelt konstrueras om för att skydda fåglarna.

Nu kommer ett nytt hot – klimatförändringen. Som exempel kan nämnas följande:

Fel! Okänt namn på

Under år 2007 gjorde man i Falsterbo en beräkning av de flyttfåglar, som anländer från tropikerna. Skälet var att man sett en minskning i antal under hela 90-talet, vilket man ville följa upp. Räkningar av antalet häckande par har visat samma nedåtgående trend. Det gäller vanliga fåglar som lövsångare, svartvit flugsnappare och näktergal – fåglar som många känner igen och gläds åt då de återkommer.

I undersökningen redovisas 24 arter och för 13 av dem kan en nedgång ses. Skälet tros vara torka i övervintringsområdena, en torka som blivit allt allvarligare på grund av klimatförändringarna. Det här gäller alltså de långflyttare, som korsar Sahara. Förlorarna är arter som ladusvala, näktergal, stenskvätta, trädgårdssångare, lövsångare och svartvit flugsnappare. Det här är arter, som varit mycket individrika förr och fågelskådare med några årtiondens perspektiv minns med saknad denna starka kör av fåglar på våren. Skillnaden mot vårarna nu är dramatiska. Lövsångaren, tidigare Sveriges vanligaste fågel, har passerats i statistiken av bofinken, som inte flyttar så långt. Antalet lövsångare är nu ca en tredjedel av 80-talets populationer.

Men det är inte bara genom torkan på övervintringsplatserna, som förändringar skett. Klimatförändringarna har också medfört att den mest insektsintensiva tiden i Sverige förskjutits. Den så kallade "larvtoppen" kommer allt tidigare och en art som svartvit flugsnappare hinner inte med. Den kommer för sent. När ungarna är kläckta är "larvtoppen" redan över. Man kan visa att flyttfågeln kommer allt tidigare, men klimatförändringarnas påverkan är för snabb. Evolutionen hinner inte med.

Kan något göras?

Många av dessa frågor måste naturligtvis lösas globalt, men även om så är fallet är initiativ inom EU och i varje land nödvändiga för att bryta den negativa trenden,

Att bevara biologisk mångfald är ett av riksdagens miljömål. Betydligt fler insatser än vad som görs idag måste till. Många insatser kan göras inom jordbruket, som gynnar fågelfaunan och de miljöstödd, som ges, kan på ett betydligt bättre sätt än idag ha detta för ögonen. Likaså måste en del beslut, som redan tagits, analyseras utifrån ett fågelperspektiv. Var beslutet att inte ge stöd för bevarade kantzoner möjligen ett beslut som missgynnade vissa fågelarter? Behöver jaktreglerna förändras beträffande vilka arter, som får jagas? Ett moratorium kanske?

Utarbeta en plan för fågelfaunan

Det är dags att inte bara konstatera att trenden för fågelfaunan är negativ. Det är dags att ta fram politik för hur trenden ska kunna brytas med klara riktlinjer för jordbruk, skogsbruk, hantering av våtmarker m.m. utifrån perspektivet

Fel! Okänt namn på

fågelfaunan. Om regeringen ger i uppdrag till befintlig myndighet eller tillsätter en utredning är för Miljöpartiet de gröna egalit – bara det händer något.

Ska vi lämna efter oss en allt tystare vår?

Stockholm den 1 oktober 2008

Tina Ehn (mp)

Thomas Nihlén (mp)